

Päätös

24.1.2020

VN/14804/2019
VN/14804/2019-VM-10

Jakelussa mainitut

Asettamispäätös kotikuntalain muutostarpeiden selvittämishankkeesta**Asettaminen**

Valtiovarainministeriö on tänään asettanut hankkeen, jonka tarkoituksena on selvittää kotikuntalakiin tarvittavia muutoksia.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi on 24.1.2020–31.5.2020.

Tausta

Iso-Britannian EU-eroon liittyvien valmisteluiden yhteydessä on noussut esiin kysymys Britannian kansalaisten oikeudesta kotikuntalain (201/1994) mukaiseen kotikuntaan tilanteessa, jossa he menettäisivät EU-kansalaisuutensa Britannian EU-eron seurauksena. Sama kysymys on noussut esiin maahan muuttaneiden ulkomaalaisten osalta silloin, kun heidän oleskelulupaansa ei ole jatkettu. Tällöin on käynyt ilmi, että kotikuntalain soveltaminen ei ole ollut näiltä osin yksiselitteistä. Myös sen selvittäminen on osoittautunut käytännössä hankalaksi, täytyvätkö henkilön kotikuntaoikeuden perustana olevat edellytykset tosiasiaissa.

Kotikuntalaki on tullut voimaan vuonna 1994 ja siihen on tehty lain voimassaoloaikana lukuisia muutoksia. Kotikuntalain säännöksiä sovelletaan Suomessa syntyneeseen lapseen, jonka äidillä on Suomessa kotikunta. Suomeen ulkomailta muuttaneiden osalta sovelletaan kotikuntalain 4 §:ää, jonka mukaan Suomeen ulkomailta tulleen ja täällä asuvan henkilön kotikunta ja kunnassa oleva asuinpaikka määräytyvät kyseisen lain mukaisesti, jos pykälässä luetellut edellytykset täyttyvät: esimerkiksi henkilö on Suomen tai EU-jäsenmaan kansalainen, hänellä on voimassa oleva oleskelulupa tai hän on sellaisen henkilön perheenjäsen, jolla on Suomessa kotikunta.

Kotikuntalaisissa ei ole nimenomaisia säännöksiä siitä, miten menetellään tilanteessa, jossa henkilö ei enää täytä mitään laissa luetelluista kotikuntalain soveltamisedellytyksiä. Lähtökohtaisesti lain tarkoituksen voidaan kuitenkin säännöksen sanamuodonkin perusteella katsoa olevan se, että lakia ei sovelleta niissä tapauksissa, joissa Suomeen muuttaneen osalta mikään edellä mainituista edellytyksistä ei täyty.

Käytännössä kotikuntalain 4 §:n soveltaminen on kuitenkin osoittautunut haastavaksi. Kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsevät maistraatit ovat katsoneet, että niillä ei nimenomaisen säännöksen puuttuessa ole mahdollisuutta korjata väestötietojärjestelmässä olevaa merkintää kotikunnasta. Myöskään tietoa esimerkiksi oleskeluoikeuden menettämisestä ei säännönmukaisesti ole saatavissa. Näin ollaan käytännössä tilanteessa, jossa henkilöille on väestötietojärjestelmässä merkitty kotikunta, vaikka kotikuntalain mukaiset edellytykset lain soveltamisesta eivät

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

valtiovarainministerio@vm.fi

täyty. Merkintä kotikunnasta väestötietojärjestelmässä ei ole muita viranomaisia sitova. Käytännössä on kuitenkin käynyt ilmi, että esimerkiksi etuja myöntävillä viranomaisilla ei ole mahdollisuutta saada tietoa poistuneista kotikuntalain soveltamisedellytyksistä. Tällöin viranomaiset ovat vain luottaneet väestötietojärjestelmään tehtyyn merkintään.

Tavoite ja tehtävät

Kotikuntalain sääntelyn selkeyttämistä tulee arvioida selvityshankkeessa, jossa otetaan huomioon muun muassa edellä esitetyt käytännön ongelmat lain soveltamisessa. Lisäksi selvitystyössä tulee ottaa huomioon kotikuntaoikeudesta seuraavat oikeudet ja velvollisuudet ja pyrkiä ratkaisuun, joka selkeyttää sekä maassa laillisesti olevien henkilöiden että henkilöiden, joiden laillinen oleskelu on päättynyt, asemaa. Selvitettäviä kysymyksiä ovat esimerkiksi:

- miten varmistetaan, että kotikuntamerkintää ei poisteta henkilöiltä, joilla jokin muu kotikuntalain soveltamisen edellytyksistä täyttyy
- miten tiedonvaihto viranomaisten välillä tapahtuu ajantasaisesti ja kattavasti
- miten varmistetaan asianomaisten henkilöiden kuuleminen päätöstä tehtäessä
- onko muussa lainsäädännössä muutostarpeita sen osalta, mitkä oikeudet ja velvollisuudet kuuluvat henkilöille, jotka menettävät kotikuntaoikeuden

Selvityksen tulosten perusteella tulee esittää ehdotukset tarvittavista muutoksista kotikuntalakiin ja mahdollisesti myös muuhun lainsäädäntöön.

Hanketyöryhmä

Selvitys tehdään hanketyöryhmässä, jossa ovat edustettuina kotikuntalain soveltamisalan kannalta keskeiset viranomaiset sekä Suomen Kuntaliitto.

erityisasiantuntija Ville Koponen, puheenjohtaja, valtiovarainministeriö (kunta- ja aluehallinto-osasto)

lainsäädäntöneuvos Maarit Huotari, jäsen, valtiovarainministeriö (julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekniinen osasto)

johtava asiantuntija Jarmo Tiukkanen, jäsen, sisäministeriö

hallitusneuvos Marja-Terttu Mäkiranta, jäsen, sosiaali- ja terveysministeriö

henkikirjoittaja Päivi Riehkalainen, jäsen, Digi- ja väestötietovirasto

lakimies Antti Klemola, jäsen, Kela

ylitarkastaja Janne Kinnunen, jäsen, Maahanmuuttovirasto

johtava lakimies Sami Uotinen, jäsen, Suomen Kuntaliitto

avustava lakimies Marja Liukko, sihteeri, valtiovarainministeriö (kunta- ja aluehallinto-osasto)

Hanketyöryhmän tulee selvitystyötä tehdessään tarpeen mukaan kuulla muita viranomaisia ja sidosryhmiä.

Kustannukset ja rahoitus

Työ tehdään virkatyönä. Kukin taustayhteisö vastaa edustajiensa kaikista matkakuluista. Hankkeen muut kustannukset maksetaan momentilta 28.01.01 (valtiovarainministeriön toimintamenu).

Kuntaministeri

Sirpa Paatero

Hallitusneuvos

Minna-Marja Jokinen

Jakelu	Hanketyöryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteeri
Tiedoksi	Opetus- ja kulttuuriministeriö Sisäministeriö Sosiaali- ja terveysministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö Ulkoministeriö Valtiovarainministeriö Digi- ja väestötietovirasto Kela Maahanmuuttovirasto Suomen Kuntaliitto ry

